

Kehittämisyavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla

Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden esittely

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Janne Pyykönen

Kehittämisyavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla

Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden esittely

Janne Pyykönen

**LIKES-tutkimuskeskus
2016**

**Kehittämisyavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla:
Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden esittely**

Janne Pyykönen

Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 316

ISBN 978-951-790-406-3

ISSN 0357-2498

Liikunnan ja kansanterveyden edistämisyseitiö LIKES

Jyväskylä 2016

Kannen kuva: Jouni Kallio

TIIVISTELMÄ

Suomen kunnat ovat voineet vuodesta 2011 alkaen hakea opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Kehittämisavustuksen myöntäminen kunnille on yksi toimenpide laajemmassa kehittämisohjelmassa maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla (OKM 2010).

Kehittämisavustusta on myönnetty vuosina 2011–2015 yhteensä 51 hankkeelle 48 kuntaan yli 5 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 kehittämisavustusta myönnettiin 35 hankkeelle yhteensä 1 313 000 euroa. Näistä hankkeista kahdeksan aloitti toimintansa vuonna 2015. Loput hankkeet olivat käynnistyneet aiemmin. Kehittämisavustusta saaneiden hankkeiden seurannasta ja arvioinnista vastaa LIKES-tutkimuskeskus. Seurannan ja arvioinnin tavoitteena on tuottaa päätöksentekoa tukevaa tietoa ja syventää tietoa paikallisten kehittämishankkeiden lähtökohdista, tavoitteista ja toteutuksesta.

Tässä raportissa esitellään vuonna 2015 toimintansa aloittaneet kahdeksan hanketta. Aloittavista hankkeista viisi (Hamina, Helsinki, Kirkkonummi, Raasepori ja Porvoo) sijaitsee Etelä-Suomen ja kolme (Turku, Kaarina ja Lieto) Lounais-Suomen aluehallintoviraston toiminta-alueella. Hankkeille myönnetty avustussumma vaihteli 75 000 euron ja 5 000 euron välillä. Raportin aineistona toimivat hankehakemukset ja avustuspäätökset. Raportti kertoo suunnitellusta toiminnasta, ei toteutuneesta toiminnasta.

SISÄLTÖ

1	Kehittämisyavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla ..	5
2	Kehittämisyavustusta saaneet hankkeet 2015.....	7
3	Vuonna 2015 aloittaneet hankkeet.....	9
4	Uusien hankkeiden suunniteltu toiminta suhteessa kehittämisyohjelman tavoitteisiin	16
4.1	Inklusioperiaate	16
4.2	Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren	17
4.3	Aikuisten terveyttä edistävä liikunta	17
4.4	Urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta maahanmuuttajille	18
4.5	Maahanmuuttajataustaiset naiset, tytöt ja vaikeammin tavoitettavat ryhmät	18
5	Yhteenveto.....	20
Lähteet	21

1 KEHITTÄMISAVUSTUS KUNNILLE MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISEKSI LIIKUNNAN AVULLA

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuodesta 2011 saakka kunnille kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Kehittämisavustus on yksi toimenpide laajemmassa kehittämisohjelmassa maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Kehittämisohjelma perustelee urheilun ja liikunnan toimivuutta kotouttamisessa tiettyjen urheilulajien maailmanlaajuisella tunnettavuudella ja suosiolla. Liikuntatoimintaan osallistumisen ajatellaan voivan edistää maahanmuuttajien osallisuutta, työllistyvyyttä ja sosiaalisten suhteiden kehittämistä ja sitä kautta parempaa kotoutumista. (OKM 2010.)

Kehittämisavustuksella tuetaan hankkeita, jotka toiminnallaan edistävät maahanmuuttajien kotoutumista liikunnan avulla. Lähtökohtana kehittämisavustukselle on inklusioperiaatteen mukainen toiminta. Inklusioperiaatteen mukaan:

- 1) Maahanmuuttajat käyttävät kaikille tarkoitettuja kuntien sekä liikunta- ja urheiluseurojen palveluja.
- 2) Kaikille tarkoitettujen liikuntapalvelujen saatavuutta voidaan lisätä erityistoimenpitein.
- 3) Toimintaan liittyy kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutusta.

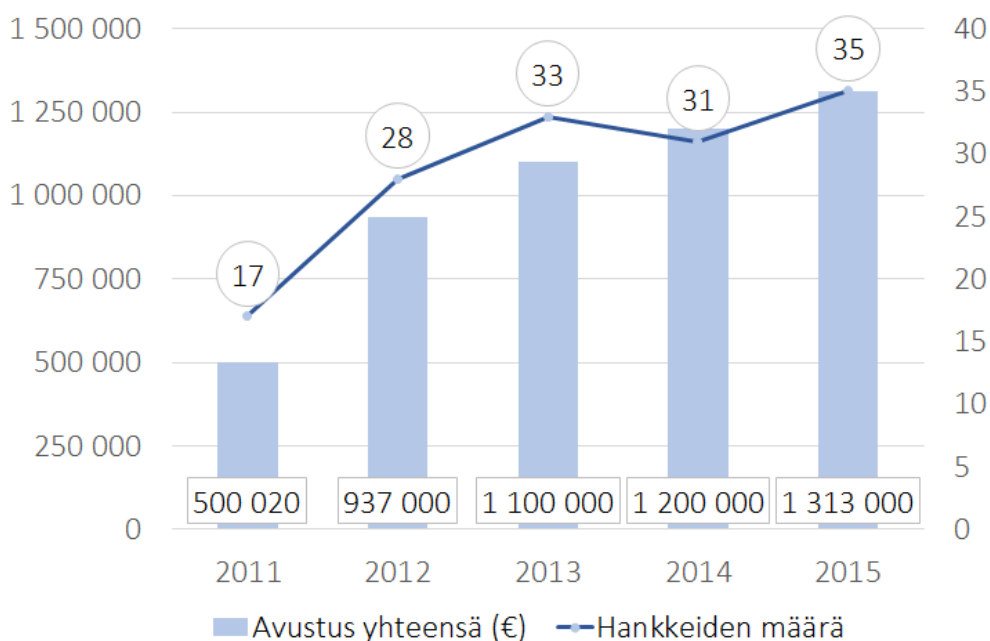
Tuettavien hankkeiden tulisi lähtökohtaisesti parantaa liikuntapalvelujen saavutettavuutta maahanmuuttajien keskuudessa. Kehittämistoiminnan kautta pyritään vakiinnuttamaan inklusioperiaatteen mukaisia toimintamalleja, ja tavoitteena on luoda kaikille sopivaa liikuntatoimintaa, johon osallistuminen on mahdollista kulttuuritaustasta riippumatta. (OKM 2014.)

Kehittämisavustuksen erityisiä painopistealueita ovat maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret, aikuisten maahanmuuttajien terveyttä edistävä liikunta, urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta maahanmuuttajille sekä maahanmuuttajataustaisten naisten ja tyttöjen sekä vaikeasti tavoitettavien ryhmien liikuttaminen. (OKM 2014.)

Ratkaisevassa asemassa kehittämisavustukseen liittyvän kotouttavan liikuntatoiminnan järjestämisessä ovat kuntien liikuntatoimet ja alueella toimivat paikalliset urheiluseurat (OKM 2010). Kehittämisavustusta myönnetään kunnille tai useamman kunnan yhteisesti toteuttamille hankkeille. Kunnat voivat halutessaan jakaa avustuksen eteenpäin esimerkiksi urheiluseuroille. Kuntia myös kannustetaan tekemään paikallista yhteistyötä liikunta- ja urheiluseurojen kanssa. (OKM 2014.)

Edellä kuvatun inklusioperiaatteen mukaisen toiminnan ja erityisten painopistealueiden lisäksi kehittämisavustuksen myöntämisessä kiinnitetään huomiota hankkeen uutuusarvoon, hankkeen yhteistyösuuntautuneisuuteen sekä selkeästi ilmaistun ja raportoidun lopputuloksen hyödynnettävyyteen valtakunnallisesti (OKM 2014).

Hankkeiden seuranta ja arviointia toteuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta LIKES-tutkimuskeskus. Vuodesta 2011 vuoteen 2015 mennessä kehittämisavustusta on myönnetty 51 hankkeelle 48 kuntaan yhteensä 5 050 020 euroa. Valtaosa hankkeista on monivuotisia hankkeita. Viidessä vuodessa tuettujen hankkeiden vuosittainen määrä on kasvanut 17 hankkeesta 35 hankkeeseen. Samaan aikaan vuosittainen kokonaisavustussumma on noussut noin 500 000 eurosta noin 1 300 000 euroon (kuvio 1). Sekä hankkeiden määrä että hankkeille myönnetty vuosittainen kokonaisavustussumma on yli kaksinkertaistunut.

KUVIO 1 Kehittämishankkeiden määrä ja myönnetty avustussumma 2011–2015.

Vuosina 2011–2014 aloittaneita hankkeita on tarkasteltu yksityiskohtaisesti aiemmissa julkaisuissa ja raporteissa (Fagerlund 2012; Maijala 2014; Pasanen 2014). Tässä raportissa kootaan yhteen kehittämisavustuksen alueellinen jakautuminen vuonna 2015 ja esitellään tarkemmin 2015 aloittaneet kahdeksan uutta hanketta, joille kehittämisavustusta myönnettiin yhteensä 206 000 euroa. Raportin aineistona toimivat avustuspäätökset ja avustushakemukset. Hanke-suunnitelmien toiminnalliset tavoitteet kertovat nimensä mukaisesti tavoitteista, eivät toteutuneesta toiminnasta.

Maahanmuuttajiksi tässä raportissa määritellään aiemman arviointityön mukaisesti maahanmuuttajataustaiset henkilöt eli äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvat henkilöt, jotka ovat syntyneet ulkomailla ja muuttaneet Suomeen, tai henkilöt, jotka ovat syntyneet Suomessa mutta joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla (Maijala 2014, 66).

2 KEHITTÄMISAVUSTUSTA SAANEET HANKKEET 2015

Kaikki hankkeet huomioon ottaen vuonna 2015 kehittämisavustusta myönnettiin 35 hankkeelle yhteensä 1 313 000 euroa. Alueellisesti tarkasteltuna avustus jakautui kaikkien aluehallintovirastojen toiminta-alueelle (taulukko 1). Eniten kehittämisavustusta myönnettiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueelle ja vähiten Lapin aluehallintoviraston alueelle. Hakuohjeen mukaan hakijalla tuli olla varattuna omarahoitusosuus toiminnan järjestämiseen. Kohtuullisena omarahoitusosuutena pidettiin kolmasosaa hankkeen kustannuksista. (OKM 2014.) Kaikkien hankkeiden keskimääräiseksi omarahoitusosuudeksi muodostui 41 prosenttia hankkeen kustannusarviosta.

TAULUKKO 1 Kehittämisavustuksen jakautuminen aluehallintovirastoittain.

AVI	Hankkeiden määrä	Hankkeiden kustannusarvio (€)	Myönnetty avustus (€)	Omarahoitusosuus (%)
Etelä-Suomi	14	1 426 852	900 000	37
Itä-Suomi	7	245 033	124 000	49
Länsi- ja Sisä-Suomi	6	326 174	163 000	50
Lappi	2	45 000	28 000	38
Lounais-Suomi	3	67 355	34 000	50
Pohjois-Suomi	3	125 356	64 000	49
Yhteensä	35	2 235 770	1 313 000	41

Yksittäiselle hankkeelle myönnetty avustussumma vaihteli laajasti muutamista tuhansista yli 200 000 euroon (taulukko 2). Suurin 218 000 euron avustus myönnettiin Vantaan hankkeelle ”Sporttia kaikille – liikuntaa kotouttavasti kaikille”. Pienin 4 000 euron avustussumma myönnettiin Hirvensalmen kuntaan.

Keskimääräiseksi avustussummaksi muodostui 37 514 euroa. Helsingin ja Tampereen kaupungit hallinnoivat kahta hanketta. Helsingin hankkeiden yhteenlaskettu avustussumma nousi yli 200 000 euroon. Muiden kuntien osalta avustusta myönnettiin vain yhdelle hankkeelle. Lappeenranta ja Imatra toteuttavat yhteistä hanketta.

Kunnan koko vaikutti hankkeen hakemaan ja saamaan avustukseen. Yli 50 000 asukkaan kuntiin (14 kuntaa) myönnettiin 61 prosenttia kehittämisavustuksesta, ja pienempiin kuntiin (18 kuntaa) 39 prosenttia avustuksesta. Poikkeuksen muodostavat Espoon hanke, joka on kunnan kokoon nähden pieni, sekä Haminan hanke, joka on kunnan kokoon suhteutettuna muita hankkeita suurempi.

TAULUKKO 2 Kehittämisyhteistyö kuntakoon mukaan jaoteltuna vuodelle 2015.

Asukkaita	Kunta	Avustus (€)	Keskiarvo (€)	Mediaani (€)	Osuus kaikista avustuksista (%)
alle 5 000	Hirvensalmi	4 000	8 000	8 000	1
	Punkalaidun	12 000			
5 000–20 000	Lieto	6 000	14 333	13 500	7
	Hanko	8 000			
	Mäntyharju	12 000			
	Lieksa	15 000			
	Pudasjärvi	20 000			
	Kristiinankaupunki	25 000			
20 001–50 000	Kajaani	8 000	29 250	22 000	31
	Kemi	8 000			
	Kaarina	8 000			
	Savonlinna	11 000			
	Tornio	20 000			
	Kirkkonummi	22 000			
	Raasepori	22 000			
	Hyvinkää	22 000			
	Kokkola	26 000			
	Riihimäki	32 000			
	Iisalmi	32 000			
	Järvenpää	38 000			
	Hamina	75 000			
	Imatra*	85 500			
Yli 50 000	Porvoo	5 000	34 650	30 000	26
	Tampere**	15 000			
	Joensuu	20 000			
	Turku	20 000			
	Vaasa	30 000			
	Mikkeli	30 000			
	Oulu	36 000			
	Kouvola	50 000			
	Tampere**	55 000			
	Lappeenranta*	85 500			
PK-seutu	Espoo	27 000	113 750	105 000	35
	Helsinki**	48 000			
	Helsinki**	162 000			
	Vantaa	218 000			
Yhteensä (n=35)		1 313 000	37 514	22 000	100

* Imatra ja Lappeenranta hallinnoivat yhteistä hanketta. Tässä tarkastelussa avustussumma on jaettu tasan molemmille kunnille.

** Tampereen ja Helsingin kunnat hallinnoivat kahta hanketta.

3 VUONNA 2015 ALOITTANEET HANKKEET

Vuonna 2015 toimintansa aloitti kahdeksan uutta hanketta. Alueellisesti tarkasteltuna hankkeet sijaitsevat Etelä- ja Lounais-Suomessa (taulukko 3). Painottuminen näille alueille voi selittyä Etelä-Suomen suuren väkimäärän lisäksi sillä, että vuonna 2014 Lounais-Suomessa toimi vain yksi hanke (Turku). Kyseinen hanke ei saanut enää kehittämisavustusta vuodelle 2015, mutta Turkuun myönnettiin avustusta toiselle hankkeelle.

Vuonna 2015 aloittaneet hankkeet saivat kehittämistukea yhteensä 206 000 euroa, joka on noin 16 prosenttia vuoden kokonaisavustussummasta. Hankkeille myönnettyt avustussummat vaihtelivat suuresti. Selvästi suurimmat avustukset myönnettiin Haminaan ja Helsinkiin. Haminan 75 000 euroa ja Helsingin 48 000 euroa kattavat lähes 70 prosenttia uusille hankkeille myönnetystä avustuksesta. Kirkkonummen, Raaseporin ja Turun hankkeille myönnetyn noin 20 000 euron kehittämisavustuksen määrä on lähellä kaikkien hankkeiden mediaania. Kaarinan, Liedon ja Porvoon hankkeiden 5 000–8 000 euron avustussummat olivat selvästi muita aloittavia hankkeita pienempiä.

TAULUKKO 3 Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden perustiedot.

Kunta	AVI-alue	Hankkeen nimi	Haettu (€)	Myönnetty (€)	Kokonaiskulut (€)	Avustus kuluista (%)
Hamina	Etelä-Suomi	HaLii – Hamina liikkuu – maahanmuuttajat liikkumaan	75 000	75 000	-	-
Helsinki	Etelä-Suomi	Naiset yhdessä liikkumaan	48 000	48 000	67 000	72
Kirkkonummi	Etelä-Suomi	Liikunta yhdistää -hanke	22 500	22 000	-	-
Raasepori	Etelä-Suomi	Kolmen hankkeen kokonaisuus: 1) Syyriasta Suomeen liikkumaan -kotoutumishanke, 2) Hälsöfrämjande motion och avslappning för invandrarkvinnor, 3) Barnläger med motionsinriktning i samarbete med Wau r.f.	20 210	22 000	27 700	79
Turku	Lounais-Suomi	On Move -liikuntakerhot Turun maahanmuuttajanaisten ja -perheiden kotouttamisen tukena	23 870	20 000	32 870	61
Kaarina	Lounais-Suomi	Halaten liikkeelle – liikuntaryhmät maahanmuuttajanuorten kotouttamisen tukena	17 985	8 000	21 985	36
Lieto	Lounais-Suomi	Maahanmuuttajien Lieto	6 000	6 000	12 500	48
Porvoo	Etelä-Suomi	Porvoon liikuntamahdollisuudet tutuiksi	5 000	5 000	7 200	69
Yhteensä			218 565	206 000		

Kehittämisavustus myönnetään kunnille. Kuntien kuitenkin toivotaan toteutettavan liikunta-toimintaa yhteistyössä paikallisten liikunta- ja urheiluseurojen tai muiden järjestöjen kanssa, ja kunnat voivat myöntää avustuksen eteenpäin seuroille tai järjestöille. (OKM 2014.) Vuonna

2015 aloittaneista hankkeista kolmessa hankkeen toteutukseen ja organisointiin osallistuu myös yhdistyksiä (Taulukko 4).

TAULUKKO 4 Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden organisointivastuu.

Kunta	Hankkeen nimi	Hankkeen organisointivastuu
Hamina	HaLii – Hamina liikkuu – maahanmuuttajat liikkumaan	kaupunki
Helsinki	Naiset yhdessä liikkumaan	kaupunki
Kirkkonummi	Liikunta yhdistää -hanke	kansalaisopisto
Raasepori	Kolmen osahankkeen kokonaisuus	kaupunki/kansalaisopisto/yhdistys
Turku	On Move -liikuntakerhot Turun maahanmuuttajanaisten ja -perheiden kotouttamisen tukena	kaupunki/yhdistys
Kaarina	Halaten liikkeelle – liikuntaryhmät maahanmuuttajanuorten kotouttamisen tukena	kaupunki/yhdistys
Lieto	Maahanmuuttajien Lieto	kunta/kansalaisopisto
Porvoo	Porvoon liikuntamahdollisuudet tutuiksi	kaupunki

Kun kunta tai kaupunki järjestää hankkeen toiminnan itse, tämä tapahtuu tyypillisesti liikuntapalveluiden kautta. Maahanmuuttajien tavoittamiseksi yhteistyötä tehdään usein kunnan maahanmuuttopalveluiden, sivistystoimen tai sosiaalitoimen kanssa. Lisäksi paikallisten maahanmuuttajayhdistysten kanssa aiotaan tehdä yhteistyötä maahanmuuttajien tavoittamiseksi.

Kansalaisopistot osallistuvat kolmen hankkeen toteutukseen. Usein kansalaisopistot ovat kunnan omistuksessa, mutta tässä tarkastelussa niitä käsitellään erillisenä toimijana. Kansalaisopistot tai paikalliset yhdistykset toimivat hankkeissa tyypillisesti liikuntaryhmien organisoijina. Esimerkiksi Turun ja Kaarinan hankkeissa liikuntaryhmien organisoinnista vastaa Littoisten Työväen Urheilijat ry. Yleisesti hankkeiden organisointivastuu on kirjattu hakemuksiin selkeästi.

Hankkeen toteutuksen ohella tavoite jonkinasteisesta yhteistyöstä paikallisten urheiluseurojen kanssa mainitaan lähes kaikissa hakemuksissa. Osassa hakemuksista yhteistyötä ei juurikaan tarkenneta tai sitä esitellään hyvin ohuesti esimerkiksi mainitsemalla, että maahanmuuttajien urheiluseuratoimintaan osallistumisen kynnystä pyritään madaltamaan tai että maahanmuuttajille toteutetaan tutustumisia paikalliseen urheiluseuratoimintaan. Toisaalta osassa hakemuksista hankkeiden yhteistyökumppanit nimetään ja heidän tehtävänsä esitetään selkeästi. Urheiluseurojen ohella muita hankkeiden yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulu, joka toteuttaa ohjaajakoulutusta Turun ja Kaarinan hankkeissa ja Urheiluopisto Kisakeskus, joka osallistuu Raaseporin osahankkeen toiminnan järjestämiseen.

Seuraavassa taulukossa 5 uudet hankkeet on esitelty tiiviissä muodossa. Taulukkoon on kerätty hankkeiden keskeisimmät tavoitteet, kohderyhmä, toimintatavat, yhteistyötahot sekä hankkeen toiminta-aika. Hankkeiden toimintaa suhteessa kehittämisohjelman tavoitteisiin käsitellään luvussa 4.

TAULUKKO 5 Vuonna 2015 aloittaneiden hankkeiden keskeisimmät tavoitteet, kohderyhmät, toimintatavat, yhteistyötahot sekä toiminta-aika.

Hamina / HaLii – Hamina liikkuu – maahanmuuttajat liikkumaan (avustus 75 000 €)	
Tavoite:	Liikuttaa alueen venäjänkielistä väestöä. Hankkeessa luodaan ryhmiä (vertaistukea esim. vanhemmille venäläisille, jotka eivät muuten hae apua ajoissa) ja tutustutaan kaupungin tarjoamiin liikuntamahdollisuuksiin.
Kohderyhmä:	Haminan venäjänkieliset maahanmuuttajat
Keinot:	Venäjänkielisen liikunnanohjaajan palkkaaminen, uusia liikuntaryhmiä venäjänkielisille (tavoitteena, että myöhemmin osallistujat siirtyvät olemassa oleviin liikuntaryhmiin), venäjänkielisten tutustuttaminen kaupungin liikuntatarjontaan Rodnik-seuran kanssa tehtävän yhteistyön avulla, vertaisohjaajien kouluttaminen ryhmiin, hyvinvointia tukevien kotikäyntien toteuttaminen.
Yhteistyökumppanit:	Rodnik-seura (kohderyhmän tavoittaminen)
Toiminta-aika:	1.5.2015–30.4.2017
Helsinki / Naiset yhdessä liikkumaan (avustus 48 000 €)	
Tavoite:	Maahanmuuttajataustaisten naisten ja tyttöjen liikuntamahdollisuuksien kehittäminen. Tavoitteena synnyttää yhteisöllähtöinen tarve ja kiinnostus vaikuttaa oman yhteisön hyvinvointiin.
Kohderyhmä:	Yli 18-vuotiaat maahanmuuttajanaiset (liikuntaneuvontaa myös miehille)
Keinot:	1. vaihe (2015): Hanketta pilotoidaan Islam-keskuksessa. Palkataan hanketyöntekijä ja toteutetaan infotilaisuudet, vertaisohjaajakoulutukset, vertaisohjaajavetoiset liikunnan starttikurssit sekä kohdennettua yksilö- ja ryhmäliikuntaneuvontaa. 2. vaihe (2016–2017): Toimintaa laajennetaan muihin eri puolilla sijaitseviin Islam-keskuksiin ja maahanmuuttoyhdistyksiin.
Yhteistyökumppanit:	Maahanmuuttajayhdistykset (kohderyhmän tavoittaminen), nuorisoasiainkeskus (vastaa Helsingin toisesta kehittämisavustusta saavasta hankkeesta)
Toiminta-aika:	2015–2017 (1. hankekausi 1.1.2015–31.12.2015)
Kirkkonummi / Liikunta yhdistää (avustus 22 000 €)	
Tavoite:	Osallistaa maahanmuuttajia Kirkkonummen liikuntapalveluihin, lisätä vuorovaikutusta maahanmuuttajien ja kantaväestön kesken, kuunnella maahanmuuttajien toiveita, ohjata maahanmuuttajia heille sopiviin palveluihin, lisätä yhteistyötä liikuntapalvelujen tuottajien kesken sekä arvioida kansalaisopiston ja yhteistyökumppanien asenteita ja valmiuksia maahanmuuttajien osallistamisessa.
Kohderyhmä:	Kirkkonummen aikuiset maahanmuuttajat ja perheet
Keinot:	Palkataan liikuntatuturi ohjaamaan maahanmuuttajia liikuntapalveluiden pariin. 1. vaihe: Liikuntatuturi tarjoaa yksilöllistä liikuntaneuvontaa ja osallistuu maahanmuuttajien tavoittamiseen ja yhteistyöverkostojen luontiin. Tarjotaan maahanmuuttajille liikuntasetelirahoituksella liikuntakortti, jolla pääsee tutustumaan maksutta kunnan palveluihin. Toteutetaan arviointi kansalaisopiston ja yhteistyökumppaneiden valmiuksista maahanmuuttajien osallistamisesta liikuntaan. 2. vaihe: Jos tarve ilmenee, perustetaan uusia ryhmiä maahanmuuttajille. Tämä ei kuitenkaan lähtökohtainen tavoite, vaan maahanmuuttajat pyritään ohjaamaan olemassa oleviin ryhmiin.
Yhteistyökumppanit:	Kansalaisopisto (kohderyhmän tavoittaminen ja organisointi), Kirkkonummen Urheilijat (hankeyhteistyö Yhteisille kentille -hankkeen kanssa), Luckan (hankeyhteistyö 59 kieltä -hankkeen kanssa)
Toiminta-aika:	1.4.2015–31.12.2015

TAULUKKO 5. (Jatkoa)

Raasepori / kolmen osahankkeen kokonaisuus (avustus yhteensä 22 000 €)	
A) Kansalaisopisto: Syriasta Suomeen liikkumaan -kotouttamishanke	
B) Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimisto: Hälsofrämjande motion och avslappning för invandrarkvinnor	
C) Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimisto: Barnläger med motionsinriktning i samarbete med Wau r.f.	
Tavoite:	A) Tukea maahanmuuttajien kotoutumista, vahvistaa osallisuutta ja luoda sosiaalisia suhteita kantaväestöön. B) Antaa maahanmuuttajainaisille mahdollisuus tutustua liikunnan harjoittamiseen ja rentoutumiseen turvallisessa ympäristössä, jotta he voivat tulevaisuudessa osallistua kaikille avoimeen toimintaan. C) Tarjota yhteistyössä Wau ry:n kanssa maahanmuuttajataustaisille koululaisille liikuntaleirejä hiihtoloman ja kesäloman ajalle. Leirit myös helpottavat Axxelin kieli- ja kotouttamiskoulutukseen osallistuvien maahanmuuttajien lastenhoidon järjestämistä.
Kohderyhmä:	A) Raaseporiin saapunut syyrialaisien ryhmä B) Maahanmuuttajataustaiset naiset C) Alakouluikäiset lapset
Keinot:	A) Liikunnallinen perheviikonloppu. Omat liikuntaryhmät naisille, miehille ja lapsille (kaikissa tapaaminen 2 krt/vk ja kesto 16 vk). Päätöstapahtuma, jossa osallistutaan Kisakalliossa toteutettavan ”luontoliikunnan ohjaajakoulutusta maahanmuuttajille” -koulutuksen lähiopetuspäivään. Lisäksi polkupyöräilyn opettaminen ja pyörien hankinta. B) Kurssi, jossa 10 tapaamista C) Neljä viikon kestävä leiriä (hiihtoloma sekä kolme kesäviikkoa)
Yhteistyökumppanit:	A) Kisakeskus (liikuntatapahtumien organisointi) B) – C) Wau ry (liikuntaleirien organisointi)
Toiminta-aika:	A) 7.2.–6.6.2015, B) 1.3.–30.5.2015, C) 16.2.–19.6.2015
Turku / OnMovE-liikuntakerhot Turun maahanmuuttajalasten ja -perheiden kotouttamisen tukena (avustus 20 000 €)	
Tavoite:	Aktivoida lähialueen (Itä-Turku) lapsia ja lapsiperheitä liikkumaan yhdessä ja saamaan ideoita myös oma-aloitteiseen, itse toteutettavaan perheliikuntaan. Lisäksi tavoitteena on OnMovE-liikuntaryhmien avulla saada äidit ja lapset kokemaan osallisuutta, olemaan osa aktiivista yhteisöä ja aktivoitumaan itse.
Kohderyhmä:	Äidit, lapset, perheet
Keinot:	Lisätään liikunnanohjaajien ja maahanmuuttajien ohjaajien osaamista koulutuksen avulla, lisätään liikuntatoimintaa (viikoittaiset OnMove-kerhot) alueen maahanmuuttajataustaisille lapsille ja perheille. OnMovE-kerhot (MamY, BabY, KidZ, GirlZ, BoyZ) toteutetaan yhteistyössä Itä-Turun päiväkotien, perhepäivähoitajien ja koulujen kanssa. Yhteensä 50 tuntia kevätkaudella (3–5/2015) ja 65 tuntia syyskaudella (9–11/2015)
Yhteistyökumppanit:	Turun AMK (koulutus, apuohjaajatehtävät, suunnittelu), Littoisten Työväen Urheilijat (liikuntatapahtumien organisointi), paikalliset yhdistykset kuten MLL-Varissuo (kohderyhmän tavoittaminen).
Toiminta-aika:	1.3.2015–31.12.2015

TAULUKKO 5. (Jatkoa)

Kaarina / Halaten liikkeelle -liikuntaryhmät maahanmuuttajien kotouttamisen tukena (avustus 8 000 €)	
Tavoite:	Lajitutustumisien ja kesäleirien kautta edistää maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumista. Inklusioperiaatteen mukaisesti edistää liikunnan avulla kantasuomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten tutustumista toisiinsa ja auttaa eri taustaisten nuorten ryhmäytymistä. Lisäksi tavoitteena madaltaa kynnystä osallistua paikalliseen liikuntaseuratoimintaan.
Kohderyhmä:	15–29-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret
Keinot:	Koulutusta ohjaajille, liikuntaryhmien perustaminen (yht. 35 tapahtumaa), kahden leirin järjestäminen (yht. 6 leiripäivää).
Yhteistyökumppanit:	Turun AMK (koulutus ohjaajille, apuohjaajatehtävät, suunnittelu), Littoisten Työväen Urheilijat (liikuntatapahtumien organisointi)
Toiminta-aika:	1.3.2015–31.12.2015
Lieto / Maahanmuuttajien Lieto (Avustus 6 000 €)	
Tavoite:	Tavoittaa maahanmuuttajat tiedotteiden avulla. Kääntää tieto Liedon kunnan ja kolmannen sektorin liikuntatarjonnasta maahanmuuttajien äidinkielelle. Yhteistyössä kansalaisopiston ja kolmannen sektorin kanssa järjestää pelkästään maahanmuuttajille tarkoitettuja liikuntaryhmiä sekä integroida maahanmuuttajat valtaväestön liikuntaryhmiin.
Kohderyhmä:	Kaikki Lietoon muuttavat, joiden äidinkieli ei ole suomi. Erytys huomio maahanmuuttajanaisille ja tytöille.
Keinot:	1. vaihe: Materiaalien kääntö ja jako 2. vaihe: Maahanmuuttajanaisille ja -tytöille toteutetaan tanssitoimintaa, jossa käydään läpi eri kulttuurien perinnetansseja. Maahanmuuttajapojille ja -miehille osoitetaan yhteyshenkilö, joka toteuttaa tutustumisia paikallisiin urheiluseuroihin.
Yhteistyökumppanit:	Kansalaisopisto (naisten liikuntaryhmän organisointi)
Toiminta-aika:	1.3.2015–31.12.2015
Porvoo / Porvoon liikuntamahdollisuudet tutuiksi	
Tavoite:	Tutustuttaa ja kotouttaa maahanmuuttajat porvoolaiseen liikuntakulttuuriin. Integroida maahanmuuttajat myös muuhun liikuntapalvelujen tarjoamaan toimintaan. Tutustuttaa maahanmuuttajia vapaassa käytössä oleviin liikuntapaikkoihin. Lisäksi madaltaa kynnystä osallistua paikalliseen urheilu- ja liikuntaseuratoimintaan.
Kohderyhmä:	Maahanmuuttajanaiset, -perheet, -lapset
Keinot:	1. vaihe: Perheliikuntaryhmät sekä naisille suunnattu vesiliikunta-/uimakouluryhmä. Lisäksi tutustutaan kaupungissa jo toimivaan lasten liikuntamaailmaan (vapaata liikummista isossa liikuntasalissa). 2. vaihe: Opitun perusteella luodaan uusille maahanmuuttajille heille sopiva liikuntatarjotin, jolla integroidaan heidät Porvoon harrastustoimintoihin.
Yhteistyökumppanit:	–
Toiminta-aika:	12.1.2015–17.12.2015

Taulukkoon 6 seuraavalle sivulle on koottu karkea yhteenveto hankkeissa toteuttavasta toiminnasta. Jotta tavoite hyväksyttiin luokitteluun, tavoitteelta edellytettiin konkreettisia suunnitelmia – pelkkä maininta ei riittänyt. Tyypillisintä hankkeille on erityisten liikuntaryhmien toteuttaminen kohderyhmälleen. Myös liikuntatoimesta tiedottaminen ja erilaiset lajikokeilut ovat hyvin tyypillisiä hankkeiden suunniteltuja toimintoja.

TAULUKKO 6 Hankkeiden suunniteltujen toimintojen yhteenveto.

	Hamina	Helsinki	Kirkkonummi	Raasepori	Turku	Kaarina	Lieto	Porvoo
Liikunnan terveysvaikutuksista tiedottaminen (+/-)	+	+	+	-	-	-	-	-
Tutustumista liikuntatoimeen / tiedottamista (+/-)	+	+	+	-	-	-	+	+
Tutustumista paikallisiin liikuntaseuroihin /tiedottamista (+/-)	-	-	+	+	-	-	+	-
Itse toteutettuja lajikokeiluja (+/-)	+	+	-	+	+	+	-	-
Erylisiä liikuntaryhmiä kohderyhmälle (+/-)	+	+	-	+	+	+	+	+

Hankkeiden tavoitteet on kirjattu hakemuksiin selkeästi, ja tavoitteet vaikuttavat myös realistisilta. Tavoitteiden mukaiset toimenpiteet eivät aina ole yhtä selkeitä. Varsinkaan yhteistyöverkostoja ei kaikissa hakemuksissa avata konkreettisin esimerkein, vaan ne mainitaan yleisellä tasolla esimerkiksi paikallisina yhdistyksinä tai urheiluseuroina. Jos toimintatavat avataan hakemuksessa, ne ovat toteuttamiskelpoisia. Toki on mahdotonta arvioida etukäteen, miten esimerkiksi Helsingin hankkeen yhteisölähtöinen toiminta lähtee liikkeelle, mutta jo lähtökohteisesti epärealistisia osia hankkeissa ei ilmene.

Myös hankkeiden kohderyhmät mainitaan hakemuksissa selkeästi. Kohderyhmien tavoittamisen menetelmät sen sijaan saattavat jäädä epäselviksi. Osassa hakemuksista kohderyhmän tavoittamisen menetelmät kuvataan tarkastikin. Haminan hankkeessa alueen venäjänkieliset asukkaat pyritään tavoittamaan Rodnik-seuran kautta, joka tavoittaa jo suuren osan kohderyhmästä. Paikallisia yhdistyksiä käytetään hyväksi myös Turun hankkeessa, jossa osallistujia etsitään MLL-Varissuon ja muiden yhdistysten kautta. Turun hankkeessa aiotaan hyödyntää myös aiemmissa hankkeissa luotuja kontakteja. Kirkkonummella toimintaan osallistuvia pyritään tavoittamaan esimerkiksi kansalaisopiston suomen kielen starttiryhmistä. Lapsia ja nuoria maahanmuuttajia tavoitellaan toimintaan usein koulujen kautta.

Hankkeen uutuusarvo ja valtakunnallinen hyödynnettävyys otettiin huomioon kehittämisavustusta myönnettäessä. Vuonna 2015 aloittavien hankkeiden osalta täysin poikkeuksellisia tai ennennäkemättömiä toimintamalleja ei esiinny. Maininnan arvoisina ideoina voidaan pitää Liedon hankkeen naisten tanssiryhmää, jossa maahanmuuttajien keskeinen vuorovaikutus on suuressa roolissa osallistujien perinnetanssien opetteluun kautta. Toiminnassa toteutuu kaksisuuntainen kotouttaminen mutta vain maahanmuuttajien kulttuurien välillä. Vastaavaa toimintaa voisi toteuttaa myös kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Myös Kirkkonummen hanke, jossa arvioidaan maahanmuuttajien liikuttamisen valmiuksia sekä oman toiminnan että yhteistyöverkoston osalta, voisi todennäköisesti olla jalostettavissa muuallakin toteutettavaksi.

Hankkeiden vakiinnuttaminen on huomioitu osassa hankkeista. Karkeimmillaan vakiinnuttaminen huomioidaan siten, että jos hanke todetaan toimivaksi, se tullaan vakiinnuttamaan kunnan omaan talousarvioon. Osassa hankkeista vakiinnuttamiseen esitetään käytännön rat-

kaisuja. Esimerkiksi Helsingissä vertaisohjaajakoulutuksen ajatuksena on kouluttaa ohjaajia tulevaisuuden starttikursseille. Monessa hankkeessa perustetut liikuntaryhmät on tarkoitus muuttaa osaksi normaalia tarjontaa hankkeen päättyessä. Avustuksen avulla toimintaa voidaan kokeilla ja tarvittaessa muokata maahanmuuttajien toiveiden mukaan. Toisaalta on hyväkin, että maahanmuuttajille suunnattuja erityisryhmiä pyritään vakiinnuttamaan vain harvassa hankkeessa, koska lähtökohtaisesti erilliset ryhmät eivät ole inklusioperiaatteen mukaista toimintaa. Esimerkiksi Raaseporin hankkeessa perustettavan ryhmän tarkoitus on ohjata osallistujia jo olemassa oleviin liikuntaryhmiin.

4 UUSIEN HANKKEIDEN SUUNNITELTU TOIMINTA SUHTEESSA KEHITTÄMISOHJELMAN TAVOITTEISIIN

Opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelmassa maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikkunnan avulla esitetään ohjelmalle erityisiä tavoitteita ja painopistealueita, jotka kuvattiin luvussa 1. Seuraavassa luvussa arvioidaan vuonna 2015 kehittämisavustusta saaneiden hankkeiden suunniteltua toimintaa suhteessa näihin painopistealueisiin ja tavoitteisiin.

4.1 Inklusioperiaate

Kaikissa vuonna 2015 aloittaneissa hankkeissa inklusioperiaatteen voidaan todeta toteutuvan jollain tasolla. Yksinkertaisimmillaan inklusioperiaate ilmeni esimerkiksi Liedon hankkeessa, jossa maahanmuuttajille luodaan tietomateriaalia kunnan liikuntapalveluista. Myös muissa hankkeissa tiedon jakaminen nähdään keinona saada maahanmuuttajia osallistumaan paikalliseen liikuntatoimintaan. Tiedon jakoa ja liikuntaneuvontaa varten saatetaan palkata hanketyöntekijä. Näin toimitaan Helsingin, Haminan ja Kirkkonummen hankkeissa. Maahanmuuttajien osallistumista edistetään myös esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia vertaisohjaajia kouluttamalla. Porvoon hankkeessa maahanmuuttajaperheet viedään ohjatusti osallistumaan jo toimivaan lasten liikuntamaailmaan, joka tarjoaa mahdollisuuden vuorovaikutukseen perheiden kesken.

Kehittämisohjelmassa mainitaan, että tarvittaessa voidaan myös toteuttaa erityistoimenpiteitä, joilla parannetaan liikuntapalvelujen saavutettavuutta (OKM 2010). Esimerkiksi Turun ja Kaarinan hankkeissa perustetaan sekä maahanmuuttajille että kantaväestölle avoimia liikuntaryhmiä. Sinänsä maahanmuuttajat eivät suoraan osallistu jo olemassa oleviin liikuntaryhmiin. Toisaalta tavoitteena on juurruttaa hankkeen avulla liikuntaryhmät vakiintuneeksi toiminnaksi, jonka onnistuessa inklusioperiaatteen voidaan nähdä toteutuneen. Myös esimerkiksi Raaseporissa tavoitteena on perustaa ensin pelkästään maahanmuuttajanaisille suunnattu liikuntaryhmä, joka myöhemmin vakiintuu ja tulee kaikille avoimeksi.

Liikuntapalvelujen saavutettavuuteen voidaan vaikuttaa myös muilla tavoilla. Raaseporin hankkeessa tavoitteena on edistää maahanmuuttajien polkupyöräilyä. Hankkeen kohderyhmälle oli myös jo ennen hanketta määritetty ystäväperheet kantaväestöstä. Nämä perheet voivat toimia vuorovaikutuksen edistämisessä hyvin, ja polkupyöräily helpottaa liikuntapalvelujen saavutettavuutta. Kirkkonummella paikalliseen liikuntatoimintaan osallistumisen kynnystä madalletaan liikuntakorttien avulla. Kortilla voi tutustua paikallisiin liikuntapalveluihin ja -toimintoihin, joten kortti on käytännössä taloudellista tukea maahanmuuttajille.

Lisäksi inklusioperiaate sisältää ajatuksen kaksisuuntaisesta kotouttamisesta, jossa maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutuksella molemmat osapuolet voivat saada tietoa toistensa liikuntakulttuureista (OKM 2010). Kaksisuuntainen kotouttaminen oli hankkeissa vähäistä. Kirkkonummella halutaan arvioida kansalaisopiston ja yhteistyöverkoston valmiuksia tarjota toimintaa maahanmuuttajille. Tässä arvioinnissa maahanmuuttajien kulttuuri otetaan huomioon, mutta sitä ei sinänsä tuoda kantaväestön keskuuteen. Liedossa kaksisuuntaista

kotouttamista harjoitetaan maahanmuuttajien keskuudessa, kun maahanmuuttajanaisten tanssiryhmässä suunnitellaan harjoitettavan osallistujien perinnetansseja. Usein maahanmuuttajaryhmät ovat hyvin heterogeenisiä, ja myös heidän keskinäisen kotoutumisensa huomioiminen on tärkeää. Myös kantaväestö tulisi kuitenkin huomioida, jotta voidaan puhua kaksisuuntaisesta kotouttamisesta. Selkeimmin kaksisuuntainen kotouttaminen ilmenee Raaseporin kansalaisopiston hankkeessa, jossa toiminnan osaksi suunnitellaan tunteja, joilla mahdollistetaan maahanmuuttajien oman etnisen liikuntakulttuurin jakaminen ja opettaminen kantaväestölle.

4.2 Maahanmuuttajalapset ja -nuoret

Maahanmuuttajalapset ja -nuoret mainitaan kohderyhmänä viidessä hakemuksessa. Tyypillisesti lapset huomioidaan perheliikuntaryhmien tai liikuntaleirien avulla. Usein hankkeilla on myös muita kohderyhmiä lasten ohella. Esimerkiksi Turussa hankkeen keskiössä ovat lapsille ja perheille järjestettävät OnMovE-liikuntaryhmät. Hankkeen toiminta on kaikille avointa, mikä tukee inklusioperiaatteen mukaista toimintaa. Maahanmuuttajien osallisuutta edesautetaan ottamalla heitä mukaan toiminnan ohjaajiksi. Toimintaan osallistuminen on kaikille maksutonta.

Myös Porvoon hankkeessa luodaan perheliikuntaryhmiä. Lisäksi Porvoossa toteutetaan ohjattuja tutustumisia lasten liikuntamaailmaan, mikä voi olla toimiva kohtaauspaikka kantaväestölle ja maahanmuuttajille.

Raaseporin osahankkeessa järjestetään alakouluikäisille liikuntaleirejä, jotka sijoittuvat hiihtolomalle tai kesälle. Leirien järjestämisaikakohdassa otetaan huomioon kunnassa järjestettävä kotouttamiskoulutus. Näin koulutukseen osallistuvat aikuiset voivat tuoda koulutuksen ajaksi lapsensa leirille. Leireille otetaan sekä kantaväestöä että maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien osallistumista edesautetaan tarjoamalla heille leirit ilmaiseksi.

Kaarinan hankkeessa kohderyhmänä ovat 15–29-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset nuoret. Erityisesti halutaan tavoittaa yksin ilman huoltajaa Suomeen saapuneet nuoret. Hankkeessa nuorille järjestetään liikuntaleirejä sekä liikuntaryhmien kautta lajitutustumisia. Toimintaan pyritään saamaan mukaan niin kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajia.

Liedon ja Haminan hankkeissa myös lapset kuuluvat hankkeen kohderyhmään. Liedossa pojat ja tytöt mainitaan sukupuolten mukaan tehdyssä jaossa, kun hankkeessa toimintaa suunnitellaan naisille ja tytöille sekä pojille ja miehille. Erityistä lasten toimintaa ei kuitenkaan järjestetä. Haminan hankkeessa kohderyhmänä ovat alueen kaikenikäiset venäjänkieliset, mukaan lukien lapset.

4.3 Aikuisten terveyttä edistävä liikunta

Erityisesti aikuisten terveyden edistämistä tavoittelevaa toimintaa suunnitellaan kahdessa hankehakemuksessa. Helsingin hankkeen tavoitteena on yli 18-vuotiaiden maahanmuuttajanaisten liikunnan ja hyvinvoinnin edistäminen infotilaisuuksien, liikunnan starttiryhmiä, vertaisohjaajakoulutuksen ja liikuntaneuvonnan avulla.

Kirkkonummen hankkeessa palkattavan liikuntatutorin tehtävänä on verkostoitua yhteistyökumppaneiden kanssa ja ottaa selvää aikuisille tarjotuista liikuntapalveluista. Lisäksi tutor tarjoaa yksilöllistä liikuntaneuvontaa maahanmuuttajille ja ohjaa heitä heidän arkeensa sopiviin liikuntapalveluihin. Hankkeessa liikuntatutoriksi suunnitellaan palkattavan maahanmuuttajataustainen henkilö. Liikuntaneuvontaa eri muodoissa on tavoitteena järjestää myös muissa hankkeissa, mutta neuvontaa ei erityisesti kohdenneta esimerkiksi aikuisille.

Aikuisten terveyttä edistävää toimintaa esiintyy luonnollisesti muissakin hankkeissa, mutta erityisenä kohderyhmänä aikuiset esiintyvät vain edellä mainituissa hankkeissa. Esimerkiksi Haminan hankkeessa liikuntaneuvontaa suunnitellaan tarjottavan kaikille alueella asuville venäjänkielisille, luonnollisesti myös aikuisille. Vastaavin tavoin aikuisten terveyttä edistävä toiminta liittyy jollain tavalla kaikkiin aloittaviin hankkeisiin.

Liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen ja niiden saavuttamisen helpottaminen voidaan nähdä aikuisten terveyttä edistävänä toimintana. Maahanmuuttajien vähäisen fyysisen aktiivisuuden taustalla voivat olla kulttuuriset syyt (Maijala & Fagerlund 2012, 36–37), jolloin liikunnan esteiden madaltaminen ei onnistu vain ilmaisia liikuntaryhmiä tarjoamalla. Maahanmuuttajien liikuntaharrastuksen lähtökohdat on otettava huomioon yksilötasolla, ja liikunnan terveysvaikutuksista on hyvä kertoa vuorovaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa. Tällöin liikuntaneuvonta voi toimia hyvin maahanmuuttajataustaisten aikuisten terveyttä edistävänä toimintana.

4.4 Urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta maahanmuuttajille

Paikalliset urheilu- ja liikuntaseurat mainitaan useissa hakemuksissa. Toteutettavaa yhteistyötä ei kuitenkaan kaikissa hankkeissa kuvata konkreettisesti. Esimerkiksi Porvoon hankkeessa pyritään madaltamaan paikalliseen urheiluseuratoimintaan osallistumisen kynnyksiä. Liedon hankkeessa maahanmuuttajapojat ja -miehet ohjataan paikalliseen seuratoimintaan. Kirkkonummen hankkeessa palkattava liikuntatutori pyrkii luomaan yhteistyömalleja urheiluseurojen kanssa ja yhteistyötä tehdään myös Kirkkonummen Urheilijoiden kanssa. Haminan hankkeessa tavoitteena on tehdä paikalliset liikuntayhdistykset tutuiksi maahanmuuttajille.

Hyvä suunnittelu ja selkeät roolit helpottavat hankkeen toteuttamista. Mahdollinen seurayhteistyö olisikin hyvä avata hakemuksissa konkreettisemmin. Jo yhteistyöseurojen nimeäminen ja suunnitellun yhteistyön kuvaaminen auttaa hankkeen toteutuksessa. Selkeimmin urheiluseurayhteistyön muoto kuvattiin Turun ja Kaarinan hankkeissa, joissa Littoisten Työväen Urheilijoiden rooli on tuottaa hankkeiden liikuntatoiminta. Seurayhteistyö on selkeästi kuvattuna myös Raaseporin osahankkeessa, jossa liikuntaseura Wau organisoii hankkeessa järjestettävät liikuntaleirit.

4.5 Maahanmuuttajataustaiset naiset, tytöt ja vaikeammin tavoitettavat ryhmät

Kehittämisyhteistyön hakuohjeissa maahanmuuttajataustaiset naiset, tytöt ja vaikeammin tavoitettavat ryhmät nostetaan omaksi painopistealueekseen (OKM 2014). Kehittämisyhteistyön mukana tarvittaessa voidaan toteuttaa maahanmuuttajien omaa, erillistä liikuntatoimintaa,

mutta tavoitteena tulee kuitenkin aina olla valmiuksien luominen olemassa oleviin liikuntaryhmiin osallistumiselle (OKM 2010). Tyypillisimmin erillinen liikuntatoiminta on sukupuolisen-sitiivisten tai pelkästään maahanmuuttajille osoitettujen ryhmien perustamista. Naisten osalta erilliset ryhmät voivat olla perusteltuja, koska joidenkin maahanmuuttajien uskonto voi estää osallistumisen samoihin ryhmiin miesten kanssa. Ilman pätevää syytä vain maahanmuuttajille perustetut erilliset ryhmät eivät ole inklusioperiaatteen mukaisia.

Naisille perustetaan omia liikuntaryhmiä Liedon, Porvoon, Helsingin, Raaseporin ja Turun hankkeissa. Liedon hankkeessa suunnitellaan perustettavan maahanmuuttajanaيسille ja -tytöille oma tanssiryhmä, jossa opetellaan osallistujien omia perinnetansseja. Porvoon hankkeessa maahanmuuttajanaيسille perustetaan oma uintiryhmä. Helsingin hankkeessa tavoitteena on infotilaisuuksien, starttikurssien ja vertaisohjaajakoulutuksen sekä liikuntaneuvonnan avulla edistää maahanmuuttajanaisten liikuntaa. Liikuntaneuvonta ja infotilaisuudet ovat Helsingin hankkeessa avoimia myös miehille. Raaseporin hankkeessa tavoitteena on perustaa maahanmuuttajanaيسille suunnattu liikuntakurssi. Turun hankkeessa naismaahanmuuttajat huomioidaan perhekerhossa, jossa äideille järjestetään omaa liikuntatoimintaa lasten kerhojen ajaksi. Toisessa järjestettävässä kerhossa äidit osallistuvat lasten kanssa samalle tunnille. Turun hankkeen perhekerhot ovat avoimia kaikille. Muissakin hankkeissa naiset ovat osa kohde-ryhmää, mutta eivät erityisasemassa.

Inklusioperiaatteen näkyminen naisille suunnatussa toiminnassa jää ohueksi. Usein naisille järjestettävät toiminnot ovat erityisesti maahanmuuttajille osoitettuja kerhoja, ja vuorovaikutus kantaväestön kanssa jää hakemusten perusteella vähäiseksi. Esimerkiksi Helsingin hankkeessa myös ohjaajat pyritään löytämään maahanmuuttajien keskuudesta vertaisohjaajakoulutuksia järjestämällä. Tällainen toiminta kasvattaa maahanmuuttajien osallisuutta, mutta heikentää heidän vuorovaikutusmahdollisuuksiaan kantaväestön kanssa.

5 YHTEENVETO

Vuonna 2015 kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla myönnettiin 35 hankkeelle 34 kunnan tai kaupungin alueella. Kehittämisavustus jakautui kaikkien Suomen aluehallintovirastojen toiminta-alueelle. Vuonna 2015 aloitti kahdeksan uutta tuettua hanketta, joille myönnettiin yhteensä 206 000 euroa. Uusille hankkeille myönnetty avustussumma vaihteli 5 000 ja 75 000 euron välillä. Hankkeissa maahanmuuttajien kotoutumista liikunnan avulla pyritään edesauttamaan monipuolisesti. Tyypillisimpänä toimenpiteenä hankkeissa perustetaan erityisiä liikuntaryhmiä hankkeiden kohderyhmille.

Kehittämisavustus on yksi toimenpide opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelmasta maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla (OKM 2010). Kehittämisohjelman lähtökohtana on, että maahanmuuttajien kotouttamisessa ja siten myös kehittämisavustusta saaneissa hankkeissa toimitaan inklusioperiaatteen mukaisesti. Jokaisessa vuonna 2015 aloitaneessa hankkeessa ainakin osa toiminnasta noudattaa inklusioperiaatetta tavoitellen tilanetta, jossa maahanmuuttajat osallistuvat kantaväestön kanssa samoihin liikuntaryhmiin.

Kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutus on yksi inklusioperiaatteen lähtökohdista. Vuonna 2015 aloittavissa hankkeissa toiminta usein toteutetaan maahanmuuttajille, ja vuorovaikutuksen uskotaan syntyvän itsestään. Sama ilmiö on ollut nähtävissä myös aiemmissa hankkeissa (Pasanen 2014). Kirkkonummen kansalaisopiston hankkeessa toteutetaan arviointia hankkeen toimijoiden valmiudesta maahanmuuttajien osallistamisessa liikuntaan. Tämän tyyppisellä toiminnalla voidaan päästä lopulta syvempään vuorovaikutukseen. Toinen esimerkki vuorovaikutuksen lisäämisestä on Raaseporista, missä maahanmuuttajaperheille on nimetty kantaväestöstä omat kotoutumista edesauttavat ystäväperheet. Tosin ystäväperhetoimintatapa on otettu käyttöön jo ennen hanketta.

Kehittämisavustuksen painopistealueita ovat 1) maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten liikunta, 2) aikuisten maahanmuuttajien terveyttä edistävä liikunta, 3) urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta maahanmuuttajille ja 4) maahanmuuttajataustaiset naiset ja -tytöt sekä muut vaikeasti tavoitettavat ryhmät. Yksikään hanke ei suoranaisesti määrittele tavoitteisiinsa kaikkia edellä mainittuja painopistealueita, mutta aloittavien hankkeiden kokonaisuutta tarkasteltaessa kaikki osa-alueet tulevat huomioiduiksi. Varsinkin lapset ja nuoret sekä naiset huomioidaan useissa hankkeissa erityistoimenpitein. Usein nämä erityistoimenpiteet tarkoittavat erityisten liikuntaryhmien perustamista kohderyhmä huomioiden. Urheiluseurayhteistyö tulee joissain hankkeissa esiin selkeästi, kun taas toisissa se mainitaan lyhyesti ilman konkreettisia toimenpidesuunnitelmia. Aikuisten terveyttä edistävä liikunta mainitaan tavoitteissa harvemmin, mutta toisaalta käytännössä kaikissa hankkeissa aikuisilla on liikunnallinen rooli ja siten hankkeet täyttävät jossain määrin myös aikuisten terveyttä edistävän liikunnan tavoitteen.

LÄHTEET

- Fagerlund, E. 2012. *Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla. Vuoden 2011 kehittämisavustusten seuranta ja arviointi*. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 265.
- Maijala, H. 2014. *Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla. Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013*. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 290.
- Maijala, H. & Fagerlund, E. 2012. *Monikulttuurisen liikunnan hyviä käytäntöjä Suomessa ja Norjassa*. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 258.
- Pasanen, S. 2014. Kehittämisavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Yhteenvedo vuonna 2014 aloittaneista hankkeista. LIKES-tutkimuskeskus, julkaisematon raportti.
- OKM 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. *Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi> [Viitattu 15.3.2016].
- OKM 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kehittämisavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseen liikunnan avulla. Hakuohje vuodelle 2015. www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/avustukset_liitteet/Kehittamisavustus_kunnille_2015_maahanmuuttajien_kotouttamiseen_liikunnan_avulla.pdf [Viitattu 9.3.2016].